

Justiitsminister: me ei tohi reeta küüditatute mälestust

Justiitsminister Urmas Reinsalu ütles täna Tallinnas Vabaduse väljakul toimunud 1941. aasta küüditamise ohvrite mälestustseremoonial, et küüditamisohvrite mälestus nõuab meilt ajaloolise tõe eest seismist, kurjuse meenutamist ning me ei tohi seda mälestust reeta.

„Täna 75 aastat tagasi küüditati okupatsioonivõimu poolt kümme tuhat eesti last, naist ja meest. See oli inimsusevastane ja aegumatu kuritegu. Me jääme üle aegade mälestama kõiki kommunistliku terrorirežiimi ohvreid ja langetame nende kannatuste ees pea. Me ei unusta iialgi ülekohut mis on meile ja teistele rahvastele tehtud,“ ütles justiitsminister Urmas Reinsalu oma kõnes.

Reinsalu sõnul oli okupantide eesmärk inimesed füüsiliselt hävitada, kuid mälestus neist elab edasi. Selleks rajatakse 2018. aastal Tallinna kommunismiohvrite mälestusmärk, kus on kirjas kõigi hukatud ohvrite nimed.

„Ohvrite mälestus nõuab meilt ajaloolise tõe eest seismist, kurjuse meenutamist, ohvrite aitamist ja ülekohtu eest hüvitise nõudmist. Kui oli okupatsioon, siis olid ka kahjud ja meie kohus on seda süüdlase õigusjärglasele meelde tuletada, mitte eitada,“ rääkis minister.

„Täna võtsime koos oma Poola, Läti, Leedu ja Ukraina kolleegidega vastu ühisavalduse, kus ütleme, et Venemaa, olles Nõukogude Liidu õigusjärglane, pole teinud midagi, et neid kuritegusid mingilgi moel heastada ja vabandada. Selle asemel on neid kuritegusid eitatud, ülistatud sovetiminevikku ning taaslustatud toonast sümboolikat,“ rõhutas Reinsalu.

Küüditamisohvrite mälestuseks toimus keskpäeval Vabadussamba jalamil mälestustseremoonia. Kõnelesid riigikogu esimees Eiki Nestor ja justiitsminister Urmas Reinsalu ning Eesti Memento Liidu esindajad. Mälestuspärjad asetasiid presidendi, riigikogu, valitsuse, kaitseväe, kaitseliidu, Tallinna linna, diplomaatilise korpuse ja vabaühenduste esindajad, millele järgnes Eesti kirikute nõukogu algatusel kirikukellade helin.

1941. aastal küüditati Eestist Siberisse ligikaudu 10 000 inimest. Kolmveerand sajandit hiljem mälestavad kodanikuühendused küüditamisohvreid Vabaduse väljakut katva kujundliku pisarate merega. See koosneb tuhandetest õhupallidest – üks iga küüditatu kohta. Õhupallid on naturaalsest ja biolagunevast materjalist, kuid loodushoiu kaalutlustel neid lendu ei lasta. Seetõttu võetakse installatsioon maha samal moel, kui see paigaldatud on.

Kell 16.00 toimub Liiva kalmistul terroriohvrite mälestusmärgi juures pärgade asetamine, mälestamiseks Nõukogude okupatsioonivõimu käe läbi Eestis 1941. aastal hukkunuid. Teiste hulgas on Liiva kalmistule maetud ka Pirita-Kosel Scheeli krundil toime pandud massimõrvas hukatud Eesti Vabariigi ühiskonna- ja poliitikategelased ning Vabadussõjast osavõtnud. Arvatavasti võidi Scheeli krundil hukata ka riigivanemad Jaan Tõnisson ja Friedrich Karl Akel. Seal mõrvati hulk politsei- ja kaitsepolitseiametnikke, teiste hulgas Eesti kaitsepolitsei esimene juht ja Vabadusristi kavaler Helmut Veem.

***

Vabaduse väljaku ekraanile kuvatakse täna nende üle 12 000 represseeritu nimed, keda 1941. aastal toimunu otseselt puudutas: küüditatud ja vangilaagritesse saadetud; need, kes põgenesid või end varjasid, ning Siberisse küüditatud peredes sündinud lapsed. Nimekirjas on ka 1940. aastal küüditatud Konstantin Pätsi ja Johan Laidoneri perekond.

Kuna juuniküüditamisest möödus täna 75 aastat, toimus tseremoonia seekord Vabaduse väljakul. Järgmisel aastal peetakse üritust taas traditsiooniliselt Hirvepargis Linda kivi juures.

***

1941. aasta juuniküüditamine oli inimsusvastane kuritegu, mille NSV Liidu julgeolekujõud panid toime Eestis, Lätis, Leedus ja toonases Bessaraabias. Need maad oli NSV Liit aasta varem okupeerinud. Eestist küüditati umbes 10 000, Lätist üle 15 000, Leedust üle 18 000 ning Moldovast ja Ukraina NSV-ga liidetud Bessaraabia osadest ligi 30 000 inimest. Lääne-Ukrainat ja Lääne-Valgevenet, mille NSV Liit oli Poolalt vallutanud 1939. aasta sügisel, oli selleks ajaks tabanud juba mitu küüditamislainet.

Juuniküüditamine oli rünnak okupeeritud maade omariikluse kandjate vastu. Koos perekondadega võeti kinni poliitikud ja omavalitsustegelased, riigiametnikud, politseinikud ja sõjaväelased, ettevõtjad ja ärimehed, edukamad põllumehed, osa haritlasi ja seltskonnategelasi ning paljud teised. Ohvrid võeti kodudest kinni perekondade kaupa, kuid enne vangivagunitesse paigutamist eraldati perekonnapead naistest, lastest ja vanuritest. Perepead arreteeriti ja saadeti Gulagi vangilaagritesse, kus enamik neist hukati või suri ebainimlike vangistusolude tõttu. Naised, lapsed ja vanurid saadeti sundasumisele Venemaa Euroopa-osa põhjapoolsetele aladele ja Siberisse. Ka nendest surid väga paljud nälja, külma, haiguste ja üle jõu käiva töö tõttu. Ellujäänud pääsesid kodumaale alles 1950. aastate teisel poolel. Paljudele keelati endisesse kodukohta tagasi pöörduda ja asuda elama suurematesse linnadesse.

Neid süütuid inimesi mälestades loodame, et sellised kuriteod ei kordu enam kunagi. Mälestuspäeva eesmärk on pöörata ühiskonna tähelepanu Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal toime pandud õigusvastastele repressioonidele ja nende tõttu kannatanud inimestele.

Mälestuspäeva aitavad korraldada inimõiguste instituut, sihtasutus Unitas, Eesti Memento Liit, üliõpilaskondade liit, Eesti noorteühenduste liit, õpilasesinduste liit ja justiitsministeerium.

Lisainfo:

- Inimõiguste Instituut: Aet Kukk, aet.kukk@eihr.ee [1], 5330 2328
- Sihtasutus Unitas: Sandra Vokk, sandra.vokk@unitasfoundation.org [2], 506 4450
- Justiitsministeerium: Riina Solman, riina.solman@just.ee [3], 529 2992

Allikas URL: <https://www.ekei.ee/et/uudised/justiitsminister-me-ei-tohi-reeta-kuuditatute-malestust>

Lingid:

[1] <mailto:aet.kukk@eihr.ee>

[2] <mailto:sandra.vokk@unitasfoundation.org>

[3] <mailto:riina.solman@just.ee>